

- EVANS A.W. 1917. Notes on New England *Hepaticae*. 14. – *Rhodora* **19**: 263–72
- SCHIFFNER V. 1941. Kritische Bemerkungen über die europäischen Lebermoose, Serie **27**: 1–24. F. Berger, Horn, N. Österreich; privately published. Wien.
- SCHUMACKER R. & MARTINY P. 1995. Red data book of European bryophytes. Part 2: Threatened bryophytes in Europe including Macaronesia. pp. 31–45. The European Committee for Conservation of Bryophytes, Trondheim.
- SZWEYKOWSKI J. 1992. Czerwona lista wątrobowców zagrożonych w Polsce. W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista roślin wymierających i zagrożonych w Polsce. Wyd. 2. ss. 75–78. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.

MARTA MIERZEŃSKA, *Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27, PL-31-501, Kraków, Polska.*

Przyjęto do druku: 15.01.2002 r.

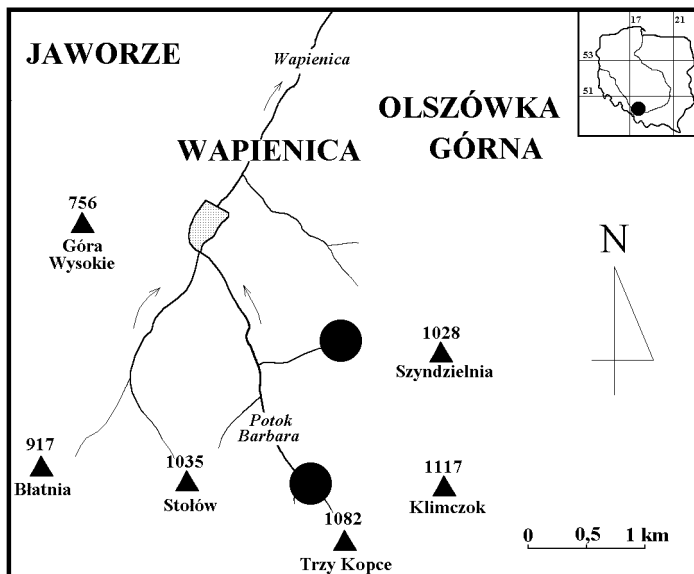
***Porella cordaeana* (Hepaticae, Porellaceae) w Beskidzie Śląskim (Karpaty Zachodnie)**

Latem 2000 r. na terenie rezerwatu przyrody „Stok Szyndzielni” odnaleziono stanowiska interesującego wątrobowca, nowego dla flory Beskidu Śląskiego – *Porella cordaeana* (Hüb.) Moore.

Porella cordaeana jest gatunkiem rosnącym głównie na głazach w wodzie potoków, rzadko na wilgotnych, ocienionych skałach (SZWEYKOWSKI 1962; REJMENT-GROCHOWSKA 1971), przede wszystkim na podłożu bezwapiennym (FRAHM & FREY 1992). W Polsce występuje na terenie Pomorza Zachodniego oraz w wyższych położeniach górskich, zwłaszcza w Sudetach (SZWEYKOWSKI 1958, 1962 i cytowana tam literatura; KOŁA 1968). W polskiej części Karpat omawiany wątrobowiec występuje rzadko i notowany był do tej pory (z reguły na pojedynczych stanowiskach) z Babiej Góry (WOJTERSKI 1955), Tatr (SZWEYKOWSKI 1960 i cytowana tam literatura), Beskidu Sądeckiego (MAMCZARZ 1970, 1977) oraz Bieszczadów Zachodnich (SZWEYKOWSKI & BUCZKOWSKA 1996). Biorąc pod uwagę rozmieszczenie tego gatunku na terenie kraju oraz uwzględniając jego preferencje ekologiczne należało spodziewać się odnalezienia dalszych stanowisk *P. cordaeana* w pozostałych regionach Beskidów Zachodnich, zwłaszcza w Beskidzie Śląskim, na co wskazywał już KOŁA (1972). Pomimo dobrego poznania hepaticoflory tego regionu (REJMENT-GROCHOWSKA 1950; MIERZEŃSKA & DREWNIOK 2000), omawiany gatunek nie był do tej pory stąd podawany.

Na terenie Beskidu Śląskiego *Porella cordaeana* odnaleziona została na dwóch, blisko siebie położonych stanowiskach, zlokalizowanych na zachodnim stoku Szyndzielni w Bielsku-Białej-Wapienicy (Ryc. 1). Ich odkrycie jest istotne z briogeograficznego punktu widzenia, ponieważ uzupełnia lukę pomiędzy stanowiskami sudeckimi i dalszych pasm karpackich.

Stanowisko 1. Rezerwat przyrody „Stok Szyndzielni”, potok Barbara (kwadrat ATMOS Gd 02). *Porella cordaeana* rośnie w niewielkich darniach na głazach zanurzonych w wodzie potoku lub tuż nad powierzchnią wody na wysokości około 690–700 m n.p.m. Razem z omawianym gatunkiem występowały takie mszaki, jak *Brachythecium rivulare* B., S. & G., *Dichodontium pellucidum* (Hedw.) Schimp., *Platyhypnidium riparioides* (Hedw.) Dix. i *Scapania undulata* (L.) Dum.

Ryc. 1. Nowe stanowiska *Porella cordaeana* (Hüb.) Moore (czarne koła) w Beskidzie Śląskim.

Fig. 1. New localities of *Porella cordaeana* (Hüb.) Moore (black circles) in the Silesian Beskid Mts.

Stanowisko 2. Szyndzielnia, niewielki potok wypływający z zachodniego stoku, prawobrzeżny dopływ potoku Barbara (kwadrat ATMOS Fd 92). *Porella cordaeana* rośnie na głazach zanurzonych w wodzie lub tuż nad jej powierzchnią, od wysokości około 680 m do źródeł (około 850 m). Populacja w pobliżu źródeł jest liczna. Omawianemu wątrobowcowi towarzyszyły głównie takie mszaki, jak *Brachythecium plumosum* (Hedw.) B., S. & G., *B. rivulare* B., S. & G., *Fontinalis antipyretica* Hedw. i *Scapania undulata* (L.) Dum.

Podziękowania. Pani mgr Kamili Jankowiak (Poznań) dziękuję serdecznie za potwierdzenie oznaczenia *Porella cordaeana*.

Summary. *Porella cordaeana* (Hepaticae, Porellaceae) in the Silesian Beskid Mts (Western Carpathians). *Porella cordaeana* (Hüb.) Moore is rather rare species in Poland. Overwhelming majority of its stations are located in the West Pomerania and Sudetes, whereas in the Carpathians this species is

very rare. In the year 2000 two new localities of *P. cordaeana* were found in the Silesian Beskid Mts (Beskid Śląski) in Bielsko-Biała-Wapienica (Fig. 1). First locality is located in the Barbara stream ("Stok Szyndzielni" nature reserve). *P. cordaeana* grows on sandstone boulders in water and by it (about 690–700 m above sea level). Second locality is in a little stream running from W slope of the Szyndzielnia Mt. (right tributary of the Barbara stream). This species occurs in similar conditions at about 680–850 m. On both localities it grows together with some common aquatic bryophytes such as *Brachythecium plumosum*, *B. rivulare*, *Dichodontium pellucidum*, *Fontinalis antipyretica*, *Platyhypnidium riparioides* and *Scapania undulata*. *P. cordaeana* is the new species for the liverwort flora of the Silesian Beskid Mts.

LITERATURA

- FRAHM J.-P. & FREY W. Mossflora. Wyd. 3. ss. 528. Verl. E. Ulmer, Stuttgart.
- KOŁA W. 1968. Wątrobowce Gór Białskich. – Zesz. Przyr. Opol. Tow. Przyj. Nauk **8**: 15–49.
- KOŁA W. 1972. Rozmieszczenie wątrobowców w Górach Białskich. – Pr. Opol. Tow. Przyj. Nauk. Wyzd. III – Nauk Przyr. ss. 90. Warszawa-Wrocław.
- MAMCZARZ H. 1970. Zbiorowiska mszaków w potokach okolic Łącka w Beskidzie Sądeckim. – Ann. Uniw. M. Curie-Skłodowska, Sect. C **13**: 105–136.
- MAMCZARZ H. 1977. Brioflora i zbiorowiska mszaków Beskidu Sądeckiego. Część I. Brioflora Beskidu Sądeckiego. – Monogr. Bot. **54**: 1–156.
- MIERZEŃSKA M. & DREWNIOK B. 2000. Wątrobowce (*Hepaticae*) Doliny Białej Wisetki (Beskid Śląski, Karpaty Zachodnie). – Fragm. Flor. Geobot. Polonica **7**: 305–332.
- REJMENT-GROCHOWSKA I. 1950. Czynniki ekologiczne i rozmieszczenie geograficzne wątrobowców (*Hepaticae*) Beskidu Śląskiego. – Pr. Biol. Śląskie **2**: 3–71.
- REJMENT-GROCHOWSKA I. 1971. Flora słodkowodna Polski. **17**. Bryophyta II. *Hepaticae* – Wątrobowce. ss. 339. Polska Akademia Nauk, Instytut Botaniki, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Kraków.
- SZWEYKOWSKI J. 1958. Prodrromus Florae Hepaticorum Poloniae. – Pr. Komis. Biol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk **19**: 1–596.
- SZWEYKOWSKI J. 1960. Materiały do flory wątrobowców Tatr. – Pr. Komis. Biol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk **21**(3): 1–92.
- SZWEYKOWSKI J. 1962. Wątrobowce (*Hepaticae*). – W: Z. CZUBIŃSKI & J. SZWEYKOWSKI (red.), Atlas rozmieszczenia roślin zarodnikowych w Polsce. Seria IV. 1. ss. 25 + 10 map. Kom. Bot. Polskiej Akademii Nauk & Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Wyzd. Mat.-Przyr., Komis. Biol., Poznań.
- SZWEYKOWSKI J. & BUCZKOWSKA K. 1996. Liverworts of the Bieszczady Zachodnie Range (Polish Eastern Carpathians) – a vanishing relict boreal flora. – Fragm. Flor. Geobot. **41**(2): 865–934.
- WOJTERSKI T. 1955. Hepaticotheca Polonica. Fasc. V. No 101–125. Polska Akademia Nauk, Poznań.

ADAM STEBEL, *Katedra i Zakład Botaniki Farmaceutycznej i Zielarstwa, Śląska Akademia Medyczna w Katowicach, ul. Ostrogórska 30, PL-41-200 Sosnowiec, Polska.*

Przyjęto do druku: 21. 11. 2001 r.